

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1922 kl. 12,30 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, jämte en i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1922 avlätna propositionen med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1922 har Kungl. Maj:t, under återopande av punkt 7 i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för bidrag till Svenska Röda Korsets utländska hjälpverksamhet å tilläggsstat för 1922 såsom förslagsanslag, högst, beräkna ett belopp av 1,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 27 januari 1922 dagtecknad proposition (nr 40), under återopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att såsom bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, å tilläggsstat för 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, å 1,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokoll.

Vidare har i en inom andra kammaren av herr K. Kilbom m. fl. väckt motion (nr 105), vilken hänvisats till förberedande behandling av

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 6 saml. 12 häft. (Nr 13.) 1

statsutskottet, föreslagits, att riksdagen måtte besluta att anslå 2 miljoner kronor till lindrande av hungersnöden i Ryssland.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Den skriande nöd, som för närvarande råder i de av missväxt drabbade ryska distrikten är så känd, att några ytterligare skildringar av densamma ej torde erfordras. Jag vill endast anföra några vittnesbörd av personer, som på ort och ställe studerat förhållandena. Så t. ex. meddelar generalkonsul Ekstrand i ett den 20 januari 1922 ingånget telegram följande:

'Härvarande befolknings fruktansvärda lidanden tvinga mig att till svenska regeringen och svenska folket sända en flammande vädjan att hjälpa ytterligare för att bekämpa en av de grymmaste och svåraste olyckor i mänsklighetens historia. Det finns ställen av hungersområdet, varest folket befinner sig i ett sådant elände, att det leder till vainsinne. Man har redan ätit lik av de döda, nu börjar man att döda människor för att äta dem. Trots de nuvarande svårigheterna i Sverige bönfaller jag i den mänskliga barmhärtighetens namn, att riksdagen lämnar det begärda understödet. Belöningen skall en gång komma.'

I ett den 27 december 1921 offentliggjort uttåg har vidare den av internationella Röda Korskonferensen i Genève utsedde överkommisarien för hjälpverksamheten i Ryssland, doktor Frithiof Nansen, bl. a. framhållit, hurusom i Ryssland miljoner mänskliga varelser långsamt pinades till döds av svält och köld. Hundratusetal hade redan dukat under, men många miljoner skulle omkomma, om icke tillräcklig hjälp med det snaraste lämnades.

Det torde härav tillfyllest framgå, att ett fullföljande enligt av särskilt tillkallade kommitterade föreslagna grunder av den påbörjade svenska hjälpverksamheten i Ryssland måste betecknas som en angelägenhet av högsta vikt. Vi fullgöra därmed blott vår andel i den internationella aktion i humanitetens tjänst, som vår ställning såsom kulturfolk gör till vår plikt, att vi påtaga oss.

I fråga om den av Svenska Röda Korsets hjälpbyrå framlagda kostnadsberäkningen, vilken slutar på ett belopp av 1,200,000 kronor (se bilaga), varav dock omkring 200,000 kronor väntades skola täckas av genom insamling inflytande medel och ungefär 45,000 kronor kunna genom vissa åtgärder återvinnas, är att märka, att för de ändamål, som skulle tillgodoses med den däri upptagna posten å 20,000 kronor för livsmedel

m. m. till svenska undersåtar i Ryssland, anslag härtill redan begärts under punkt 7 i den vid innevarande års riksdag framlagda tilläggsstaten till femte huvudtiteln. Jag vill i detta sammanhang meddela, att en i propositionen omnämnd skuld å 62,584 kronor till Svenska Kvarnföreningen och Sveriges spannmålsintressenters förening numera av insamlade medel blivit gäldad. Emellertid får jag fästa uppmärksamhet därå, att ett belopp av 116,330 kronor av det å 1920 års tilläggsstat beviljade anslaget av 1,000,000 kronor för Röda Korsets utländska hjälpverksamhet icke under sistnämnda år utanordnats utan tillförts statsverkets kassafond. Sistnämnda anslag å 1,000,000 kronor var huvudsakligen avsett för Röda Korsets verksamhet till bekämpande av tyfusepidemien i östra Europa, särskilt i Polen; och har Röda Korset i skrivelse den 19 december 1921 meddelat, att en del av förenämnda belopp å 116,330 kronor erfordrades för den fortsatta verksamheten i Polen och att Röda Korset önskade använda återstoden till hjälpverksamheten i Ryssland. Röda Korset har därvid framhållit, att det vore en oersättlig förlust, därest detta belopp, som sålunda tillförts kassafonden, ej kunde för Röda Korsets verksamhet användas. Då såsom ovan anförts och av Röda Korsets senast framlagda förslag rörande de begärda medlens användning framgår, vissa besparingar å anslaget skulle kunna göras, anser jag någon ökning av det föreslagna beloppet av 1,000,000 kronor ej vara nödvändig, utan torde Röda Korset få av detta anslag använda erforderligt belopp, dock motsvarande högst den kassafonden tillförda summan 116,330 kronor för sin hjälpverksamhet utanför Ryssland. Genom den skara flyktingar, som hungern drivit från Ryssland till närgränsande länder, särskilt östersjöländerna, synas förhållandena i dessa stater även påkalla hjälp i den mån, medel härtill kunna beredas. Framställningar hava i sådant syfte även inkommit till Röda Korset, som emellertid av brist på medel ej hitintills kunnat utsträcka sin verksamhet att även omfatta dessa länder. Det synes mig emellertid som om, i den mån besparingar å anslaget kunna lämna tillgång härtill, Röda Korset borde kunna, efter prövning av Kungl. Maj:t, tillerkännas rätt att använda en del av dessa medel även för hungersnödens lindrande i de Ryssland angränsande länderna.»

Av statsverkspropositionen inhämtas, att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för utrustning och underhåll av en hjälpexpedition till Ryssland ävensom för inköp av för hjälpverksamheten i nämnda land erforderliga läke- och livsmedel Kungl. Maj:t den 4 oktober 1921 anvisat ett belopp av högst 500,000 kronor av anslaget till oförutsedda utgifter.

Utskottets
yttrande.

Av den lämnade utredningen i ärendet synes utskottet framgå, att den i Ryssland rådande nöden är av den omfattning och art, att vårt land icke bör undandraga sig att söka i någon mån bidraga till lindrande av densamma.

På grund av nu rådande svårigheter inom vårt eget land har utskottet endast med viss tveksamhet kunnat ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag. Denna tveksamhet gör sig särskilt gällande i fråga om tillhållandet av utsädesspannmål och furage med hänsyn till svårigheten att förhindra, det sådana förnödenheter bliva föremål för den i Ryssland florerande byteshandeln i stället för att komma till användning för sitt avsedda ändamål och, vad särskilt furage beträffar, jämväl med hänsyn till därmed förenade transportsvårigheter. Vissa andra av kommittén angivna poster synas utskottet väl högt upptagna, bl. a., bidraget till Höga Kommissariatet i Genève.

Då utskottet trots dessa betänkligheter tillstyrker beviljande av det av Kungl. Maj:t begärda beloppet, 1,000,000 kronor, sker detta emellertid under förutsättning, att betryggande kontroll anordnas ifråga om utsädespannmål och furage, samt att svenska varor i största möjliga utsträckning komma till användning vid hjälpverksamheten överhuvudtaget. Utskottet förutsätter jämväl, att ytterligare statsmedel icke komma att anvisas för ifrågavarande ändamål utan riksdagens medverkan.

Genom vad utskottet sålunda anfört har utskottet jämväl besvarat den av herr Kilbom väckta motionen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition och med avslag å herr Kilboms i ämnet väckta motion, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, såsom *bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, å tilläggsstat för år 1922 under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,000,000 kronor.*

Stockholm den 10 februari 1922.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *C. J. G. Swartz*, *N. A. Nilsson*, *J. Nilsson* i Skottlandshus, *J. L. Widell*, *C. G. Ekman*, *J. Nilsson* i Malmö, *E. A. Hallin*, *I. Bergman*, *K. E. Andersson* och *C. Johansson* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén*, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *O. Nilsson* i Örebro, *S. E. J. Lübeck*, *E. Andersson* i Prästbol, *J. D. Norman*, *O. Osberg* och *A. E. Ljungberg*.

Reservation:

av herr *J. D. Norman*, vilken ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Av den lämnade utredningen — — — — — densamma.»

Särskilt med hänsyn till nu rådande ekonomiska svårigheter inom vårt eget land har utskottet dock måst känna en viss tveksamhet inför den väsentliga utökning av den tidigare bedrivna verksamheten för lindrande av nöden i Ryssland, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har emellertid icke velat motsätta sig, att en utvidgning sker av den egentliga nödhjälpsverksamheten.

Däremot hava enligt utskottets mening tillräckliga skäl icke anförts för att verksamheten skulle utsträckas att omfatta tillhandahållande av furage, utsäde och åkerbruksredskap. Det torde nämligen icke kunna undvikas, att sådana förnödenheter lätteligen komma att — såsom i vissa fall verkligen inträffat i fråga om för nödhjälpsverksamhet avsedda förnödenheter, dock ej sådana från Sverige — bliva föremål för den i Ryssland florerande byteshandeln i stället för att komma till användning för sitt avsedda ändamål. Det torde dessutom med fog kunna göras gällande, att omsorgen om produktionens säkerställande bör uteslutande åvila Rysslands regering. Det för utsäde, furage och åkerbruksredskap beräknade beloppet, 430,000 kronor, synes alltså icke böra av riksdagen beviljas. Den beräknade fraktkostnaden för 4,000 tons, kan härigenom nedbringas med något mer än hälften, eller till förslagsvis 33,000 kronor.

Vissa andra av kommittén angivna utgiftsposter, såsom bl. a. bidraget till Höga Kommissariatet i Genève, synas utskottet väl höga. Den angivna posten bör kunna nedsättas till 5,000 kronor, varigenom en ytterligare besparing på 10,000 kronor vinnes.

Genom vad utskottet sålunda anført har utskottet jämväl besvarat den av herr Kilbom väckta motionen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition och med avslag å herr Kilboms i ämnet väckta motion, i vad den skiljer sig från utskottets förslag, såsom *bidrag till Svenska Röda Korsets hjälperksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland*, å tilläggsstat för år 1922 under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, 525,000 kronor.

*Bil.***Svenska Röda Korsets hjälpbyrås kostnadsberäkning.**

900 tons livsmedel för folkköksverksamheten . . .	kronor	200,000: —
1,300 » furage	»	200,000: —
800 » utsäde	»	200,000: —
Reservproviant för sjuka och barn	»	30,000: —
Åkerbruksredskap	»	30,000: —
Utökning av medicinalutrustning och beklädnads-		
persedlar	»	10,000: —
» » folkköksmateriel	»	10,000: —
Livsmedel m. m. för svenska undersåtar i Ryssland	»	20,000: —
Fraktkostnad för 4,000 tons à 17:— kr.	»	68,000: —
Sjöförsäkring för transporter	»	4,000: —
Bidrag till Höga Kommissariatet i Genève	»	15,000: —
Löner till expeditionspersonalen	»	78,000: —
Försäkringar för expeditionspersonalen	»	17,000: —
Resekostnad för transportkontrollörer samt löner		
till ryska medhjälpare i Samara	»	12,000: —
Proviant för expeditionens medlemmar	»	12,000: —
Administrationskostnader: (Stockholm, Reval, Petro-		
grad och Moskva)	»	45,000: —
Täckande av skuld till överstyrelsen för Svenska		
Röda Korset	»	100,000: —
Reserverade medel	»	149,000: —
	Summa kronor	1,200 000: —